

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombator, féliven.
Előfizetési ár: egész évre 80 kor., félévre 40 kor.
Egyes szám ára két korona.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Kálvin-kép leleplezése.

Imádság.

Elmondotta: **Dr. Baltazar Dezső**, püspök.

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk!

Jó adományaidért, tökéletes ajándékaidért mindig kész háládatosságra a mi lelkünk. Most is megnyitjuk lelkünk tiszta forrását Előtted s belőle alázatosan és bizalommal buzogjuk Feléd a háládat. Minden Te jótéteményeidről emlékezünk, amelyekkel voltál mi hozzánk, a mi atyáinkhoz és anyaszentegyházunkhoz, hogy jóságoddal aláznál meg minket és felemelnél a Te irgalmasságoddal.

Jó adományaid és tökéletes ajándékid között ott látjuk és háláljuk azt a világozságot, amelyet ama hírneves atyában: Kálvin Jánosban adtál mi nekünk, hogy vezetne az ő elméjének és életének fénye az evangéliommal szent Fiad útján a Te igaz ismeretedre.

Elméjének csuda nagyságaért, tudományának tömérdekségeért, amelyekkel országodért vitézkedett; a bölcsességért, amellyel a Te mélysegeid vizsgálásában is bizonyosan eligazodott; bátorságának kösziklán épült házáért, amelyből semmi rettegetés, vagy veszedelem nem tudta kiverni; egész életéért, amelyben hegyeket mozgó hit, tiszta erkölcs és feláldozás mutatta a Tetökéletes törvényeid győzedelmét: mindezekért Tenéked adunk hálát; hiszen az ő alázatos vallomása szerint is egyedül Tied a dicsőség.

Tisztíts, erősíts és építs, Uram bennünket az emlékezéssel és példákkal, hogy mi is a Te egyedül való dicsőségedért fáradozzunk, küzdjünk s ha kell, szenvedjünk is és végül győzzünk is szent Fiad, a Jézus Krisztus által. Amen.

Leleplezési beszéd.

Mélyen Tisztelt Hallgatóság! Ez ünnepélyes pillanatban a várakozás varázslatosan eleven fantáziája mindnyájunk elméjét Kálvin alakja köré csoportosítja. Mindegyikünk próbálja magában megrajzolni annak a fennkölt szellemű férfiúnak nemes vonásait, akinek földi képmását ebben a

teremben elhelyezve, leleplezzük. S nekem úgy tetszik, hogy ha szinte egyikőnk képzetei az ifjú, másikőnk gondolatai a meglett Kálvin arcképet állítják is e percekben lelki szemeink elé, mégis mindnyájan egyugyanazon Kálvin-képet látjuk; azt a képet, amelynek lényegét, alapvonásait a Kálvin jelleme adja. Nekem úgy tetszik, hogy nem élt e földön halandó ember, akinek képmása szemlélésénél annyira előtérbe lépne a lélek, a szellem, az egyéniség, mint éppen a Kálvinénál. Az ő arcképe több egy férfi arcvonásainál; az ő arcképe szellemének kifejezője, eszméinek vászonra rögzítése; az ő arcképe program: célkitűzés és számonkérés. S ha most a művész ecsetjének remekéhez néhány szót fűzök, teszem ezt azzal a szándékkal, hogy Kálvin testi vonásai mellett a lelki képe, jelleme is kidomborodjék.

Kálvin János egész életét egy eszme hatotta át, egy cél lelkesítette, amelyért érdemes élni, amelyért kell élni nemcsak neki, de minden egyes embernek, az egész embervilágnak s ez: az Isten dicsősége! Ha tehát Kálvin lelki képét akarom megfesteni, ehhez a képhez azokat a színeket kell alkalmaznom, amelyeket Isten dicsősége munkálásának fénysugára nyújt a Kálvin szellemének prizmáján keresztül szemlélve. Ha a genfi reformátor egész életét az Isten dicsőségének szentelte, akkor századokra kiható jellem-ereje csakis úgy fog elővilágolni az utónemzedékek számára, ha megértjük azt a karaktert, amely törhetetlen volt az Isten dicsőségének szolgálatában az emberek között és gyermekileg engedelmes volt az Úr színe előtt.

Nem lehet csodálkozni azon, hogy amikor Kálvin beletekintett az Isten dicsőségének felséges sugárözönébe, akkor rá nézve elhomályosult minden földi, minden múltó jelenség; eltörpült minden veszendő nagyság, minden hatalmasság és erő, s az emberi képesség, a gyarló, réveteg emberi tehetség, a szellemi és erkölcsi energia, a ható, alkotó, gyarapító erély: előtte csak annyiban volt jogosult és számba vehető, amennyiben teljesen és végképen a legmagasztosabb cél szolgálatában áll. Kálvin egy akaratot ismert, amely,

amint teljes erejében áldásosan hat a mennyben, épúgy legyen meg a földön is. Legyen meg; mert az Úr akarata az az egyedüli törvény, amelynek engedelmeskedve szilárdan, bátran, elszántan állott ő az élet legörvénylőbb forgatagában s amiképen nem hajlította meg fejedelmi kegy, épúgy nem törte meg a demagógoktól félrevezetett tömeg fenyegetése sem.

A kálvini szilárdság alapja tehát nem az egyéni olyan-amilyen véleményhez görcsösen ragaszkodó önző nyakasság, a mások nézetét el nem fogadó, avagy lekicsinylő konokság, hanem az Isten ígében kijelentett örök akaratnak feltétlen elismerése, befogadása és minden körülmények között alkalmazása. A kálvini bátorság nem magahánytorgatás, nem hiú önkénykedés, nem egyéni érvényesülni törtetés, hanem a felelősség tökéletes átérzése, amely nem tehet másképen, mint ahogy Isten parancsolja, nem, még akkor sem, ha a világ ropogva összeomolna is. A kálvini elszántság nem istenkísértés, hanem a legszentebb hivatásérzet, amely cselekszi, amit tennie kell; cselekszi, ha emiatt tönkre zúzatnék is.

Minő magasságban tündököl előttünk ez a szilárdság, bátorság és elszántság, különösen ha meggondoljuk azt, hogy Kálvin testileg vézna, törekeny ember volt, akinek a testi gyengeségekkel sokat kellett küzdeni. Ám a lelki e ő mindig képessé tette arra, hogy a legválságosabb időben is minden erőtlenségében megdicsőüljön a Kegyelem. A lélek uralkodott a test felett; az a lélek, amely amiképen sziklaszilárd volt az Úr rendelkezéseinek megtartásában, aképen gyermeki engedelmességgel és alázattal hajlott meg a Mindenható előtt.

Első pillanatra úgy látszik, mintha az Isten akaratának szilárd, bátor és elszánt követése azonos volna a mindenható Isten iránt való gyermeki odaadással, holott, figyelmesebben nézve Kálvin jellemképét, rögtön nyilvánvaló, hogy Isten dicsősége szolgálatának két rokon, de mégis megkülönböztethető színezete ez a két vonás és a mélyebb árnyalat, a melegebb, az alap szín kétségen kívül a gyermeki odaadás. Lehetett volna Kálvin az Úr ügyének szilárd vallója, világra szóló bátor prófétája és elszánt vitéze, ám, ha nem lett volna meg benne az az alázatosság, mely érdemet nem, csak elvégzett kötelességet ismert, akkor könnyen juthatott volna azok sorába, akik fenhéjázva kérkednek ama napon: „Uram! Uram! nem a te nevedben prófétáltunk-é, és nem a te nevedben üztünk-é ördögöket, és nem cselekedtünk-é sok hatalmas dolgot a te nevedben?” s akiknek azt mondja az Úr: „Sohasem ismertelek titeket; távozzatok tőlem ti gonosztevők.”

Nem így Kálvin! Jellemképének legtündöklőbb, évszázakat átragyogó vonása az Isten előtt való alázatosság, amely készséggel és lelki örömmel ismeri meg az alkalmakat, amikor az Úrnak hívására eszköz lehet az Úr dicsőségének szolgálatára. A kálvini alázatosság tehát nem meghunyászkodás, nem félelem-sugalta remegő dicséret-

mondás, hanem Isten előtt való őszinte töredelemes érzéstől áthatott, készséges hódolat, amely az elvettetés közepett épúgy, mint a szerencse karjain az Úr felséges voltát zengi törpesége tudatában. A kálvini önmehtagadás és Isten feltétlen rendelkezésére állás nem az egyéniség megsemmisítése, hanem az örvendező hálának túlradó megnyilvánulása, amely ujjongva énekel, hogy rész jutott neki Isten dicsőségének munkálásából, s amely az engedelmesség jézusi magaslátán az istenfiúság meggyőződéses öntudatává magasztosul.

*

Mélyen Tisztelt Hallgatóság! Kálvin Jánost mindig az Isten dicsősége hirdetésére kiválasztott és elhívott reformátornak tartottam, akinek életcélja Istentől nyert küldetése hű betöltésében és Krisztus Urunk példás követésében valósult meg. És nem tévedek, ha azt gondolom, hogy amikor a Kálvinisták Templomegyesülete az ő képét leleplezi és leleplezve, az utódoknak emlékül hagyja, akkor egyszersmind bizonyosságot akar tenni arról, hogy e képre tekintve, a Kálvin célját követő és az ő nyomdokain haladó kálvinizmusba kapcsolódva, minden ténykedését, egész működését az Isten dicsőségére szenteli. Úgy legyen!

Dr. Erdős Károly.

Közélet

A hajduböszörményi református leányszövetség.

1919 október 8-án alakult meg Hajduböszörményben a „Református leányszövetség”, mely azóta állandóan áldásos tevékenységet fejt ki. Az egyesületnek ma már több száz tagja van. Minden vasárnap d. u. 4 órakor összejövetelt tart, melyen vallásos szellemű előadások, bibliamagyarázatok, imádkozások, szavalatok, énekszámok által építi a tagok lelki világát. Időnkint ünnepélyeket rendez, társadalmi akciókat kezdeményez, templomi ünnepélyeket tart. A minden szerda d. u. 5 órakor tartott vallásos estélyek szereplőit jobbára sorából küldi ki. Adakozott az egyesület az „Egy nap a hazáért” alapra 3000 koronát, valamint a székely menekültek javára 1050 koronát.

1920 december 23-án 132 árvát (főleg hadiárvát) ruházott fel, részben fehérneműekkel is. Ezenkívül kaláccsal, liszttel, almával és egyéb élelmiszerekkel megajándékozta őket. A vezetőség vallásos ünnepély keretében osztotta ki a rukákat, melynek műsora a következő volt: 1. Éneklés után 2. imádkozott és megnyitó beszédet mondott: Kövér Pál s.-lelkész, főtitkár. 3. Énekelte a polgári leányiskola énekara. 4. Szavalt U. Szabó Gizike. 5. Harmonium kísérettel duett éneket adtak elő: Breznitzky Aranka és Györössy Ilonka. 6. A gyűjtési s felruházási akcióról beszámoló beszédet tartott Szabó Gyula s.-lelkész, alelnök. 7. A tanító-

testület énekkara Gellén I. karnagy vezetésével énekelt. 8. Végül egy hadiárva szavalt könnyekig megrázó hatással. 9. Gyülekezeti énekkel zárult az ünnepély. — Meg kell itt emlékeznünk az egyes nagyobb adakozókról, mint: a „Hangya szövetkezet”, mely 12,000 K-ért adott 20 gyermek felruházására elegendő szövetet; a „Hajduböszörmény és Vidéke”, mely 12,027 K-t gyűjtött, a polgáristák, kik 8746 K-t gyűjtöttek. A helyi „Vöröskereszt”-egylet 10 új lepedőt, 10 fehér köpenyt adott át 2000 K értékben; a „városi tanács” 3000 K-t, a „Gazdasági ifjs. egylet” 3000 K-t, Reményi A. és neje 1000 K-t, Ebredő magyarok 1000 K-t, Polgári olvasó-kör 2000 K-t, id. Löki Ferenc 1000 K-t, Botos A. és neje 1000 K-t és még többen 1000 K-án alul adományoztak a nemes célra. — Rendkívül meleg hangon kívánunk megemlékezni Kovács Imréné asszonyról, ki a kis árvák ruháját kiszabta, a varró leányokról s mindazokról, kik egyéb adományaikkal előmozdították az akció sikerét.

Az egyesületnek újabb terve a székely diákok javára rendezendő műsoros estély.

Időt, fáradságot nem kímélve buzgókodtak, varrtak s adományokért házról-házra jártak a tagok, míg ezt a szép eredményt elérhették, bár sokszor fájdalmasan kellett tapasztalniok, hogy azok adnak legkevesebbet, kiknek legtöbbet mért a jó Isten.

Talán ideje volna már a magyar társadalom megépítésének? Talán ideje volna, hogy közelebb hozzuk egymáshoz a szíveket, hogy a gyűlölet keserűségét a szeretet édességévé változtassuk, hogy a gyűlölködő osztályokat egybekapcsoljuk az evangéliom zászlója alatt? Erre pedig bizonyára nem utolsó eszköz az, hogy ha megmutatjuk a hitünket jócselekedetben, hogy látván az emberek a mi jó cselekedeteinket, dicsőítsék a mennyei Atyát, kit oly sokszor megtagadtak, de ezen az úton bizonyosan újra hozzátérnek.

A hajduböszörményi református leányszövetség vezetősége.

Halottaink

Dr. Gidófalvy István, királyi közjegyző, a kolozsvári református teológiai fakultás főgondnoka, a hírlapokból vett értesülésünk szerint a napokban elhunyt. A hetven évhez közelálló ferfi, az erdélyi magyar úr kivesző nemes típusának egyik igen érdekes és mindenki számára, aki csak egyszer is látta, felejthetetlen megjelenítője, derűs, szép önmegadással viselte több mint egy esztendeje tartó súlyos és reménytelen betegsége keresztjét. A legjobb értelemben vett közhasznú ember volt: azzá tette nagyszerű gyakorlati érzéke, világlátottsága, előkelő társadalmi összeköttetéseket biztosító állása, Erdély földjéről, népéről, gazdasági viszonyairól való páratlan tájékozottsága, de legislegfőképen sugárzó nagy magyar és keresztyén szíve. Életcéljául az erdélyi magyarságnak hasznos önségélyre, tevékeny szeretetre és dolgozó hazafiságra

való ébresztését és nevelését tűzte ki. Ezért lett fanatikus apostola a szövetkezeti eszmének és ugyanezért kapcsolódott bele a családi tradíciók kívül az alkotó munka megannyi fényes szálával is atyái egyházába, a református anyaszentegyházba. Az erdélyi magyarság és kálvinizmus keresztyéni értelemben vett „szociális érzékének” az utóbbi évtizedekben legavatottabb és legeredményesebb szerkesztője ő vala. Tanított, beszélt, írt (könyve: „A magyar pap és tanító szociális kötelességei” egyedülálló mű magyar nyelven e téren) — a balkeze pedig szakadatlanul és névtelenül — tette a jót. Korlátlanul vendégszerető úriháza, melyet olyan magyar és kálvinista rokonlelkek töltöttek be csöndes ragyogással, mint néhai Kenessey Béla püspök, Szabolcska Mihály, a költő-pap, Pokoly József professzor és a görgényi traktus Baksay-ja, Csekme Ferenc — gócpontja volt minden jó református ügynek és minden emberszereteti mozgalomnak, amely két dolgot különben a Gidófalvy István ideális humanizmusa mindig egynek látott és egységként valósított meg. Különösen megható ragaszkodással csüngött a kolozsvári teológiai fakultáson, mely az ő gondnoksága, majd főgondnoksága idejében jutott el fiatal életének eddig legválságosabb időszakába se válság hősies átküzdéséhez a már hanyatló erejű férfiú mindig megértő szeretete és gyakorlati bölcsessége adta meg az egyik legfőbb lehetőséget. Napsugaras lény, nemes magyar erényei, gondolatai és tettei az egész erdélyi magyar élet drága kincsévé tették őt, míg élt — és e kincs akkor is kincs marad, amikor már csak emlék és amikor, a Gidófalvy István távozásával egy fájó, erős árnyalattal még sötétebb lett a mindnyájunk lelkében ott szenvedő magyar Erdély szomorú arculata. Emlékezete áldott!

Memor.

Különfélék

Az istentiszteleti rendtartás módosítása a debreczeni református egyházban. A debreczeni egyház presbiteriuma folyó évi január 15-én tartott ülésében elhatározta, hogy részint a több oldalról megnyilvánult közóhajnak engedve, részint a református istentisztelet bibliai jellemének kidomborítására módosítja eddigi istentiszteleti rendtartását. Ehhez képest a vasárnapi istentisztelet ideje a Kistemplomban marad reggel 9 és délelőtt 11 óra, a többi templomokban 10 óra; a délutáni istentisztelet ideje a Nagy- és Kossuth-utcai templomban délután 5 óra, a többiben marad az eddigi 2, illetve 3 óra. — A vasárnapi és ünnepi délelőtti istentiszteletbe beillesztetik a bibliaolvasás az előfóház és előimádság közé, s ezeket a lelkész az Úr asztalánál mondja el. Ezek után közének jön („Prédikáltasd szent igédet”), mialatt a prédikátor a szöszékbe megy, ahol a szokásos módon végzi a további szolgálatot. Az úri imádság tehát egyszer, az istentisztelet végén fog elhangzani, mint az

áhitat bekoronázása. — Az úrvacsorai szertartás teljes egészében az Ur asztala mellett fog történni. — A délutáni istentisztelet marad a régi keretek között. — A házasulandókat két ízben hirdetik, elsőben mint jegyes párokat, második ízben mint egyházi áldásban részesült házaspárokat. — Az új istentiszteleti rendtartás folyó hó 23-án lép életbe. — Adja Isten, hogy a hívek lelke ez új formában is megtalálja buzgóságának kielégülését, hitének erősítését és az Úrral való lelki közösségét!

A Kálvin-kép leleplezés e hó 16. napján délelőtt 11 órakor megvolt a Debreczeni Kálvinisták Templomegyesülete titkári hivatalában, amely terem teljesen megtelt a nagy számú érdeklődő tagokkal, akik között ott láttuk a hitbéli buzgóságban vezető nőket és férfiakat. A bensőséges ünnepséget közének nyitotta meg és rekesztette be. Az elhangzott szép imádságot és a leleplezési beszédet lapunk vezető helyén közöljük. A művészi képet Bertalan F. Antal erdélyi menekült festő avatott keze remekelte.

Debreczen város és a debreczeni egyetem meghívta a száműzött kolozsvári és pozsonyi egyetemeket. Az értekezlet e tárgyban folyó hó 14-én délután volt a kollégiumi kistanácsteremben, ahol elfogadták a dr. Tóth Lajos egyetemi tanár által előterjesztett memorandumot és elhatározták, hogy azt küldöttségileg nyújtják át a kormányzó főméltóságának, a miniszterelnöknek, a vallás- és közoktatásügyi és pénzügyi minisztereknek. A küldöttség vezetője gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok.

Canonica visitatio-t tart dr. Baltazár Dezső püspökünk folyó hó 22-én Füzesgyarmaton és 23-án Szeghalmon.

Gróf Tisza István. A Debreczeni Kálvinisták Templomegyesületének gróf Tisza István emtekézetére 1920 november 14-én, a Kossuth-utcai templomban tartott ünnepélyén mondott beszéd. Irta dr. Szentpéteri Kun Béla egyetemi tanár, a tiszántúli református egyházkerület világi főjegyzője. A tiszta jövedelem a Templomegyesületnek gróf Tisza István segélyalapítványát gyarapítja. — **Ara** 5 korona. A kis 8° alakú, 16 lapos füzet azt a kiválóan szép emlékbeszédet tartalmazza, amely annak idején lapunk mult évfolyamában megjelent s mint külön kiadvány is bizonyára építő és kedves olvasmánya lesz minden reformátusnak.

Az Erő című ifjúsági lapunk IV. évfolyamának eddig megjelent négy száma úgy tartalmával, mint kiállításával megérdemli, hogy minél szélesebb körben elterjedjen középiskolai ifjúságunk között. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Fehérvári-út 29. sz. Előfizetési ára egész évre 40 korona.

A „Falusi Lelkipásztor“ c. gyakorlati folyóirat II. évfolyama Tildy Zoltán református lelkész szerkesztésében indult meg. Az I. szám hét egyházi beszédet és négy gyakorlati közleményt tartalmaz. A folyóirat előfizetési ára egész évre 160 korona. Kiadóhivatal Kaposvár, Teleki-u. 7. sz. Ajánljuk t. olvasóinknak.

Hivatalos Értesítés

180—1921. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A Czegléd Sándor győri református lelkész, tatai egyházmegyei esperes és Csokonai Vitéz Mihály győri hírlapíró és győri református presbiter szerkesztésében Győr, Kossuth Lajos-u. 9 sz. alatt megjelenő „Keresztyén Család“ című kálvinista néplapunkat a midőn legmelegebben ajánlom Nagytiszteleted figyelmébe, egyben felkérem, hogy annak terjesztésére a lelkész urakat felkérni méltóztassék.

Nevezett lap célja a hitélet ébren tartása, a vallásos buzgóság mélyítése a napi politika teljes kizárásával.

A „Keresztyén Család“ előfizetési ára egy évre 78 K. Egyes szám ára 3 K.

Egyelőre kéthetenként fog megjelenni.

Debreczen, 1921 január 15.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Tankönyvirodalmi ujdonság ! !

Megjelent

az évtizedek óta nélkülözött, minden iskolában várva-várt, új, rövid és egyszerű, mégis világos, — tehát a legsebb eredménnyel feldolgozható

Debreczeni

Konfirmációi kis káté.

Irta: Nagy István, debreceni református vallástanító-lelkész.

A mű gyakorlati értékét garantirozza az a körülmény, hogy a debreceni ref. egyház különböző konfirmációi csoportjaiban tavaly kéziratban használtatott, — ennek alapján revideáltatott s kitűnő eredményeket értek el vele. Terjedelme 16 nyomtatott oldal. Vidéki és általában alsóbbfokú iskolákban kiválóan alkalmas. Beosztása és tárgyalási modora kitűnő.

Megrendelhető a kiadónál:

„MÉLIUSZ“

Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület könyvkereskedése és könyvkiadóhivatalában

Debreczen, Piac-u. 26.

Példányonként 4 korona; 10% fel-ár engedménnyel